

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร

AN ANALYTICAL STUDY OF DEVELOPMENT THE QUALITY OF LIFE ACCORDING TO THE DOCTRINE OF MANGALA SUTTA

พระมหาพิเชษฐ์ จตตมโล

Phramaha Pichet Chattamalo

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

Department of Buddhism and Philosophy

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School Mahamakut Buddhist University

E-mail : M_Pichet10@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. เพื่อศึกษาหลักคำสอนในมงคลสูตร และ 3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร เป็นการศึกษาเนื้อหาในเอกสาร ปฐมภูมิ และทุติยภูมิ

ผลการศึกษา พบว่า หลักคำสอนในมงคลสูตรสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ใน 3 ระดับด้วยกัน คือ (1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับปฐมวัย กำหนดอายุอยู่ในระหว่างไม่เกิน 25 ปี เป็นวัยที่ยังต้องศึกษาหาความรู้ใส่ตัว เป็นวัยเตรียมตัวเตรียมความพร้อมที่จะต้องออกไปครองเรือนเพื่อสร้างอนาคตของตนเอง เป็นวัยที่ยังต้องพึ่งพา พ่อ-แม่ และครูบาอาจารย์ คอยช่วยอบรมสั่งสอนชี้แนะถึงความถูกต้องดีงาม ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อที่จะได้เป็นหลักประกันในการนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สมบูรณ์ ในวัยนี้ควรศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนในมงคลสูตรข้อ 1 ถึงข้อที่ 10 (2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับมัธยมวัย กำหนดอายุอยู่ในระหว่าง 26 ถึง 50 ปี เป็นวัยที่จะต้องดำเนินชีวิตไปตามลำพัง คือ ออกไปตั้งหลักปักฐานสร้างครอบครัว ไม่ต้องพึ่งบิดา-มารดา และครูบาอาจารย์เหมือนเดิม เป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบต่อตนเองและทำให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ในวัยนี้ควรศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนในมงคลสูตรข้อที่ 20 ถึงข้อที่ 30 (3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับปัจฉิมวัย กำหนดอายุอยู่ในระหว่าง 51 ปีขึ้นไปถึงสิ้นอายุขัย เป็นวัยที่ต้องสะสมบุญทานด้วยการแสวงหาทรัพย์ คือ อริยทรัพย์ อริยสมบัติใส่ตัวให้มากเท่าที่จะมากได้เพื่อเป็นเสบียงเดินทางสู่ความสุขทั้งในภพนี้ และสัมปรายภพ ในวัยนี้ควรศึกษาและปฏิบัติตามหลัก คำสอนในมงคลสูตรข้อที่ 31 ถึงข้อที่ 38 ดังนั้น หลักคำสอนในมงคลสูตรเป็นคำสอนที่สามารถปรับเข้าได้กับทุกเพศทุกวัย เริ่มแต่ปฐมวัย มัธยมวัย และปัจฉิมวัย

คำสำคัญ : การพัฒนา, คุณภาพชีวิต, มงคลสูตร

ABSTRACT

The objectives of this article were: 1) To study development of life quality, 2) To study the teachings in MangalaSutta, and 3) To analyze the development of life quality according to the teachings in MangalaSutta.

The study was found that There were 3 levels in development of life quality; 1) Childhood, not more than 25 years of age, the persons in this age had to study for their future work and life. They still had to depend on their parents and teachers to guide in the right or wrong ways to achieve the goals of their life successfully, 2) Middle-age, 26-50 years of age, they had to live their lives independently and carry on their family safely and happily, and 3) Old age, 51 years of age onward, the persons in this age had to collect the noble treasure and noble wealth for their life in this world and in the world to come. The teachings in MangalaSutta have 38 items and they can be classified into 10 groups; 1. Training oneself, 2. Preparation for training oneself, 3. Sacrifice oneself, 4. Help one's own family, 5. Help society, 6. Preparation for mental development, 7. Practice basic Dhamma, 8. Practice advanced Dhamma, 9. Practice for reducing and eradicating defilements, and 10. Achieve the results from one's practice. The teachings in MangalaSutta can be applied in life quality development in 3 levels of age; the teaching item 1 to item 10 are for those in the childhood, item 11 to item 30 for those in the middle age, and item 31 to item 38 for those in the old age.

Keywords: development, life quality, MangalaSutta

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนายังมีพระสูตรที่สำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ พระสูตรนั้นก็คือ “มงคลสูตร” ด้วยเหตุเกิดขึ้นว่า ได้มีชาย 3 คน มีชื่อว่า ทิฏฐมังคลิเก สุตมังคลิเก และมุตมังคลิเก ได้สนทนากันเรื่องเกี่ยวกับมงคล ชายคนที่ 1 กล่าวว่า รูปที่เห็นแล้วเป็นมงคล คนที่ 2 กล่าวว่า เสียงที่ได้ยินแล้วเป็นมงคล ส่วนคนที่ 3 กล่าวว่า อารมณ์ที่ได้ทราบแล้วเป็นมงคล ชายทั้ง 3 คนนั้นไม่สามารถจะตกลงกันได้ ในที่สุดไม่มีใครตัดสินให้ได้ว่าคนไหนถูกหรือผิด บรรดาหาชนก็พลอยแบ่งกันเป็นพวก ๆ บางพวกเชื่อ บางพวกไม่เชื่อ ก็เกิดการถกเถียงกันและกันขึ้นไม่จบไม่สิ้น ถกเถียงกันไปทั่วชมพูทวีป (อินเดีย) พวกเทวดาเมื่อได้ยินพวกมนุษย์ถกเถียงกัน ก็เอาไปถามกันว่าอะไรเป็นมงคล บางองค์ก็บอกว่าสิ่งที่เห็นเป็นมงคลถ้าเห็นสิ่งดี ๆ บางองค์ก็บอกว่าไม่ใช่ สิ่งที่ได้ยินต่างหากเป็นมงคล บางองค์ก็บอกว่าไม่ใช่ สิ่งที่รับรู้ต่างหากเป็นมงคล เทวดาก็ถกเถียงกันอีก เทวดาชั้นต้น ๆ ก็เถียงกันไปจนถึงเทวดาชั้นสูง แต่ก็ไม่สามารถตกลงกันได้ จนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปถึง 12 ปี ท้าวสักกะจึงนำคณะเทวดามาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าที่วัดพระเชตวัน ทรงบัญชาให้เทพบุตรองค์หนึ่งทูลถามปัญหาว่า อะไรเป็นมงคลในโลก? พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแก้ปัญหานี้โดยแสดงมงคล 38 ประการ โดยเนื้อหามีว่า การไม่คบคนพาล ให้คบบัณฑิต เป็นต้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า "การได้อัตภาพเป็นมนุษย์นั้นแสนยาก" แต่การดำเนินชีวิตให้ ถูกทางเมื่อเกิดมาแล้วยิ่งยากกว่าเพราะว่าถ้าดำเนินชีวิตไม่ถูกทางแล้วชีวิตในอนาคตมีแต่จะตกต่ำลงเพราะการเกิดเป็นมนุษย์ต้องทำมาหากินอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการดำเนินชีวิต เช่น ต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยสี่ คือได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์เราเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แรกของมนุษย์คือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์เพื่อที่จะได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและปลอดภัย ชีวิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นชีวิต ที่ประสบความสำเร็จ รุ่งเรือง ยั่งยืน ความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี สามารถใช้ความรู้ สติปัญญาความรู้สึนึกคิดของตนไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเบียดเบียนหรือให้โทษแก่บุคคลอื่น ในขณะเดียวกันบุคคลจะต้องมีการศึกษาสูง มีความขยัน

อดทนประกอบอาชีพ ที่สุจริต เป็นพลเมืองดีของประเทศมีศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจมีระเบียบวินัย มีกฎเกณฑ์ทางสังคมแสวงหาความรู้เพิ่มเติมรู้จักใช้ความคิดและสติปัญญาแก้ไขปัญหาสุขภาพและการดำรงชีวิตของตนเองซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนา

ดังนั้น การดำเนินชีวิตในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่ยาก จะต้องต่อสู้กับกระแสของโลก เพราะว่าโลกเรามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ หรือโลกยุคดิจิทัลอย่างที่เราเข้าใจกัน โลกเปลี่ยนไปรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี การเจริญทางด้านเทคโนโลยีนั้นจึงทำให้สังคมและวัฒนธรรมของไทยเรานั้นได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ขึ้นมา คือการบริโภคนิยม และวัตถุนิยมตามมามีการแข่งขันกันมากขึ้น เมื่อใครยาวสาวได้สาวเอาทำให้ลืมความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่เคยพึ่งพาอาศัยกันมาตั้งบรรพบุรุษโบราณกาลมีอะไรก็แบ่งปันกันกินกันใช้ในสังคม ดังที่เคยพึงปฏิบัติมา และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือทำให้คนเรานั้นห่างเหินจากศาสนา ศีลธรรม และประเพณี อันดงามที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคอยประคับประคองสังคมมิให้หลงไหลลงไปสู่ที่ต่ำตามมากขึ้น

พระพุทธศาสนานั้น ยังสอนให้เชื่อบุญและบาป โดยการกระทำของตนเองเป็นหลักไว้ก่อน และตั้งตนไว้ชอบ และการอยู่ในประเทศที่เหมาะสมหมายถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับกันว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเรา การพัฒนาหรือการเพิ่มประสิทธิภาพให้ตนเอง ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เรียกว่า พหุสูตคือได้ศึกษาเล่าเรียนให้ มีความรู้กว้างขวาง มีศิลปะและมีระเบียบวินัย รวมถึงการเจรจาด้วยคำที่สุภาพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพหรือคุณค่าให้แก่ตนเอง สิ่งสำคัญของความสำเร็จคือการบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ทั้งนี้ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของคนเรา พระพุทธศาสนาสอนให้ บำรุงบิดา มารดา สงเคราะห์บุตรภรรยาให้มีความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องใช้สูตรความสำเร็จของชีวิตอันเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการพัฒนาการดำเนินชีวิตไว้อย่างละเอียดทุกด้านทุกขั้นตอนพระพุทธศาสนายังได้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการพัฒนาชีวิตไปสู่เป้าหมาย จากสิ่งเล็กน้อยไปหาสิ่งสำคัญจากสิ่งง่าย ๆ ไปหาสิ่งที่ยากขึ้น ๆ โดยลำดับ กระทั่งถึงจุดเป้าหมายแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตคำสอนดังกล่าวนี้ก็คือ “มงคลสูตร” หรือที่รู้จักในชื่อว่า “มงคล 38 ประการ” พระพุทธศาสนาได้ให้คำสอนเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองที่เกิดจากการกระทำของคน คือสิ่งที่ต้องทำเองจึงจะมีความเจริญก้าวหน้า เรียกว่าเป็น “การพัฒนาคุณภาพชีวิต” อันเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา เพราะเป็นหลักการสร้างสรรค์ชีวิต ทุกด้านและทุกระดับอย่างครบถ้วน การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นการกระทำความดีเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อประสบความสำเร็จด้านบุคคล สังคม และทางธรรม

ดังนั้น ด้วยหลักคำสอนในมงคลสูตรนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง เมื่อการดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักธรรมแล้วทุกอย่างก็จะดีขึ้นสมบูรณ์เป็นลำดับทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยร่มเย็นน่าอยู่ เป็นความสำเร็จแห่งชีวิตที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. เพื่อศึกษาหลักคำสอนในมงคลสูตร และ 3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร

3. ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาในมงคลสูตรทั้ง 38 ประการนี้ ซึ่งเป็นคำสอนที่นำไปปฏิบัติได้จริงและให้ผลแก่ผู้ที่ต้องการจะ

นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ด้วยว่าหลักคำสอนในมงคลสูตรที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนไว้ให้เป็นแนวประพฤติปฏิบัติได้ทุกเพศทุกวัยตั้งแต่ปฐมวัย มัชฌิมวัย และปัจฉิมวัย ผู้ที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตทั้งตนเอง และครอบครัวมีความประพฤติปฏิบัติตามหลักมงคลสูตร 38 ประการ เพราะวามงคลสูตรนี้เปรียบเหมือนบันไดชีวิตมี 38 ขั้น ที่เป็นเข็มทิศช่วยชี้แนะแนวทางให้บุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตามประสบความสำเร็จได้ทั้งทางโลกและทางธรรมได้อย่างดียิ่ง เช่น บันไดขั้นที่ 1 สอนว่าไม่ให้คบคนพาล เพื่อจะได้ไม่ทำชีวิตให้ตกต่ำไปในทางที่ชั่ว และขั้นที่ 2 สอนให้คบบัณฑิต เพื่อให้พบแต่ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตตั้งนี้เป็นต้นเป็นขั้น ๆ ไป ตามระดับของแต่ละวัยใน 3 วัยดังกล่าวมา เพราะฉะนั้นผู้ที่หวังความเจริญ หรือเจริญแล้วก็ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เรียกว่ามงคล 38 ประการนี้ จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

3.1 สรุปเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตพบว่า การพัฒนา คือ การส่งเสริมศักยภาพชีวิตให้มีทิศทาง มีแนวความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทัศนคติในการทำงานอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนา คือ การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางดี คือ การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เจริญขึ้น ให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เจริญด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่ตนและสังคมการพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ ปรับปรุง ตัดเติม เสริมต่อให้สิ่งที่ได้สั่งสมมานั้นเจริญงอกงามต่อไป พูดอีกนัยหนึ่งว่า การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ทำให้เกิดมีสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มพูนกลมกลืนเข้าในกระแสธารแห่งความเจริญที่ได้สั่งสมกันมาให้งอกงาม ด้วยการพัฒนา เช่น พัฒนากาย คือพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนเป็นต้น พัฒนาศีล เช่น การพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีมีระเบียบวินัยอยู่ในกฎเกณฑ์ กติกา กฎหมาย จารีต ประเพณี ศีลธรรม วัฒนธรรม การพัฒนาจิต คือ เป็นการฝึกฝนอบรม เสริมสร้างจิตใจให้พร้อมสมบูรณ์ และการพัฒนาปัญญา คือรู้เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ความสำเร็จที่ทำให้พัฒนาตน พัฒนาชีวิตและสังคมให้เจริญดีงาม ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ดังนั้น องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี หรือมีลักษณะของชีวิตที่มีความสุข ความสมบูรณ์ และความพึงพอใจในการมีชีวิตได้อย่างแท้จริงประกอบปัจจัยพื้นฐาน ดังนี้ 1. ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา 2. ความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ 3. ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ลักษณะชีวิตที่มีคุณภาพ และลักษณะชีวิตพื้นฐานที่มีคุณภาพ โดยทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการทำงานต้องมีการตั้งใจหรือใฝ่มน้าวให้คนเข้าใจอันจะส่งผลต่อคุณภาพของการปฏิบัติงาน เช่น ต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ต้องมีไหวพริบ ขยัน มานะอดทน วิจารณ์ อดทน หักห้ามใจในการทำงาน เห็นคุณภาพของเงินที่หามาได้อย่างยากลำบาก ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ ดูแลครอบครัวให้มีความสุขได้ รักษาสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมอ และดูแลทำจิตใจให้สงบ

3.2 สรุปเกี่ยวกับหลักคำสอนในมงคลสูตร

ผลการวิจัย พบว่าการศึกษาศึกษาหลักคำสอนในมงคลสูตร ผู้วิจัยได้วิจัยมงคลสูตรทั้ง 38 ข้อนี้ แยกเป็นหลักคำสอนออกเป็นระดับ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัยของมนุษย์โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ หรือ 3 วัยด้วยกัน คือ 1. ปฐมวัย กำหนดอายุไม่เกิน 25 ปี ในวัยนี้เหมาะที่จะศึกษามงคลข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 10 รวม 10 ข้อมงคลด้วยกัน เพราะมีหลักคำสอนเพื่อเตรียมพร้อมในการที่ต้องออกสู่สังคมโลก เผชิญกับชีวิตที่แท้จริง 2. มัชฌิมวัย กำหนดอายุตั้งแต่ 26 ถึง 50 ปี มงคลที่ต้องศึกษา และนำไปปฏิบัติมี 20 ข้อด้วยกัน คือ ข้อที่ 11 ถึงข้อที่ 20 เพราะมีหลักคำสอนเหมาะสมกับผู้ที่ต้องออกไปดำเนินชีวิตเพียงตามลำพังในการสร้างเนื้อ

สร้างตัว 3. ปัจฉิมวัย กำหนดอายุตั้งแต่ 51 ปี ถึงสิ้นอายุขัย มงคลที่เหมาะสมแก่การศึกษา และปฏิบัติ มี 8 ข้อ มงคลด้วยกัน คือ มงคลข้อที่ 21 ถึงข้อที่ 38 เพราะมีหลักคำสอนที่เอื้อกับปัจฉิมวัย คือ เป็นวัยที่จะต้องแสวงหาอริยทรัพย์ อริยสมบัติ เพื่อนำไปเป็นเสบียงเดินทางแห่งชีวิต ทั้งที่เป็นปัจจุบัน และอนาคตกาลสืบไป

สรุปว่า จากการศึกษาวิจัยมงคลสูตรทั้ง 38 ประการนี้ ซึ่งเปรียบได้เหมือนเป็นบันได 38 ขั้น เป็นบันไดชีวิตที่สามารถนำพาตนให้ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตทั้ง 3 วัยได้เป็นอย่างดี ด้วยหลักคำสอนที่มีทั้งคำชี้แนะถึงผลดี และผลเสียที่จะตามมา หากผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามก็จะพบแต่ความสำเร็จ และสงบสุขในชีวิตของตนๆ ส่วนผู้ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามก็จะได้รับผลตรงกันข้าม คือ พบแต่ความเดือนร้อนขาดความสุขในชีวิต

3.3 สรุปเกี่ยวกับการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร

จากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักคำสอนในมงคลสูตร จะพบว่ามีการขบวนการขั้นตอนเป็นระดับขั้นมี 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับมัธยมวัย และระดับปัจฉิมวัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักคำสอนในมงคลสูตรเหมาะสำหรับแก่ผู้ที่หวังความเจริญก้าวหน้าหาความสุข ความสำเร็จ และชีวิตที่ดีงาม พึงปฏิบัติตามหลักมงคลชีวิต 38 ประการ ที่เปรียบเหมือนบันได 38 ขั้นนำพาชีวิตก้าวไปได้อย่างมั่นใจและมั่นคง เพราะวามมนุษย์ ที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งจะเห็นว่า ถูกรุมล้อมด้วยภัยนานาประการ ทั้งภัยภายใน และภัยภายนอก ภัยภายในคือภัยจากการเกิด ความแก่ ความเจ็บและความตาย ส่วนภัยภายนอกนั้นมีอยู่มากมายหลายด้าน เช่น ภัยเกิดจากคนพาล ภัยเกิดจากธรรมชาติ และภัยจากบาปกรรมที่เคยทำเอาไว้ตามมัลลาลาญอีกส่วนหนึ่ง เป็นต้น

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย. (2557). **พระไตรปิฎกและอรรถกถา, ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ชุด 91**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

ปิ่น มุทุกันต์. (2535). **มงคลชีวิต**. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

_____. (2535). **มงคลชีวิต ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

_____. (2535). **มงคลชีวิต ภาค 3**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2544). **มงคลชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.

_____. (2534). **กัตถุญญกตเวทีเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

_____. (2544). **มงคลชีวิต 38 ประการ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). **พิมพ์ครั้งที่ 6. พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2544). **พัฒนาตน**.

_____. (2553). **คู่มือชีวิต**. พระธรรมเทศนา ปาฐกถาและคำบรรยายพิเศษ.

_____. (2551). **พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน**.

_____. (2553). **ธรรมบุญชีวิต**.

_____. (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**.

_____. (2540). **พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.

พระครูศรีปัญญาภรณ์ (อ่อน). (2506). **คัมภีร์ทีปนี แปล**. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียงจงเจริญ.

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท). **ธรรมเทศนามงคล 38**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ลานอศุภเพรส กรุ๊ป. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

เย็นใจ เลหาวิช. (2523). **การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วสิน อินสระ. (2514). **สาระสำคัญแห่งมงคล 38**.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2515). **ธรรมานุกรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

_____. (2538). **มงคลในพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กิตติวรรณ.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). (2546). **มงคลยอดชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

2) วิทยานิพนธ์

พระมหาประเสริฐ ญาณสีโล (ธรรมจง). (2547). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร”.

พระมหาอดิศักดิ์ ปิยสีโล (ดีล้วน). (2556). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวพุทธด้วยหลักธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”.

พระอชิรวิชญ์ โอภาโส (แสนบุญศิริ). (2553). “ศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของมงคลในพุทธปรัชญาเถรวาทตามแนวมงคลสูตร”.